
Ikäjohtaminen oppilaitosympäristössä

Tutkimusjohtaja, KT, Kirsi Heikkilä-
Tammi

Ikäjohtaminen

- Ikäjohtaminen on työntekijän iän ja ikäsidonnaisten tekijöiden huomioon ottamista päivittäisjohtamisessa, työn suunnittelussa ja organisoinnissa siten, että jokainen – ikään katsomatta – voi saavuttaa terveellisesti ja turvallisesti sekä henkilökohtaiset että organisaation tavoitteet.

(Lähteenmäki 1999; Ilmarinen ym. 2003)

Miksi ikäjohtamista?

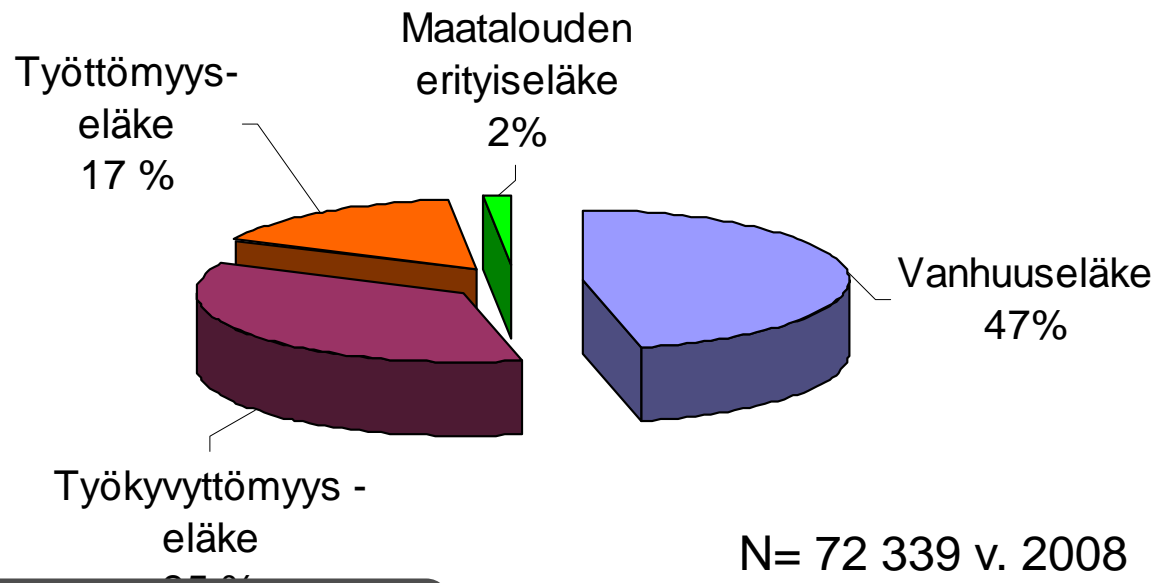
Työikäisten väestökehitys EU:ssa 2005 - 2050

Ikäryhmät	2005-2010 1000 000/ kohti	%	2010-2030 1000 000/ kohti	%
15-24	-2,4	-4,1%	-6,7	-12,0 %
25-39	-3,9	-3,9 %	-14,9	-15,6 %
40-54	4,1	4,2 %	-10	- 9,8 %
55-64	5	9,5 %	8,7	15,3 %

(Työterveyslaitos)

Alle puolet normaalille eläkkeelle

Vuonna 2008 eläkkeelle siirtyneiden osuudet eläkelajeittain

Matala siirtymisikä 52 v!

Työssä jatkamisen ja eläkkeelle siirtymisen aikomukset

- Työssä jatkaminen kiinnostaa noin neljäsosaa 45-64 –vuotiaista palkansaajista
    - ✓ Suurin osa jäisi eläkkeelle viimeistään 63 vuoden iässä
- (vuoden 2008 Työolotutkimus, Tilastokeskus)

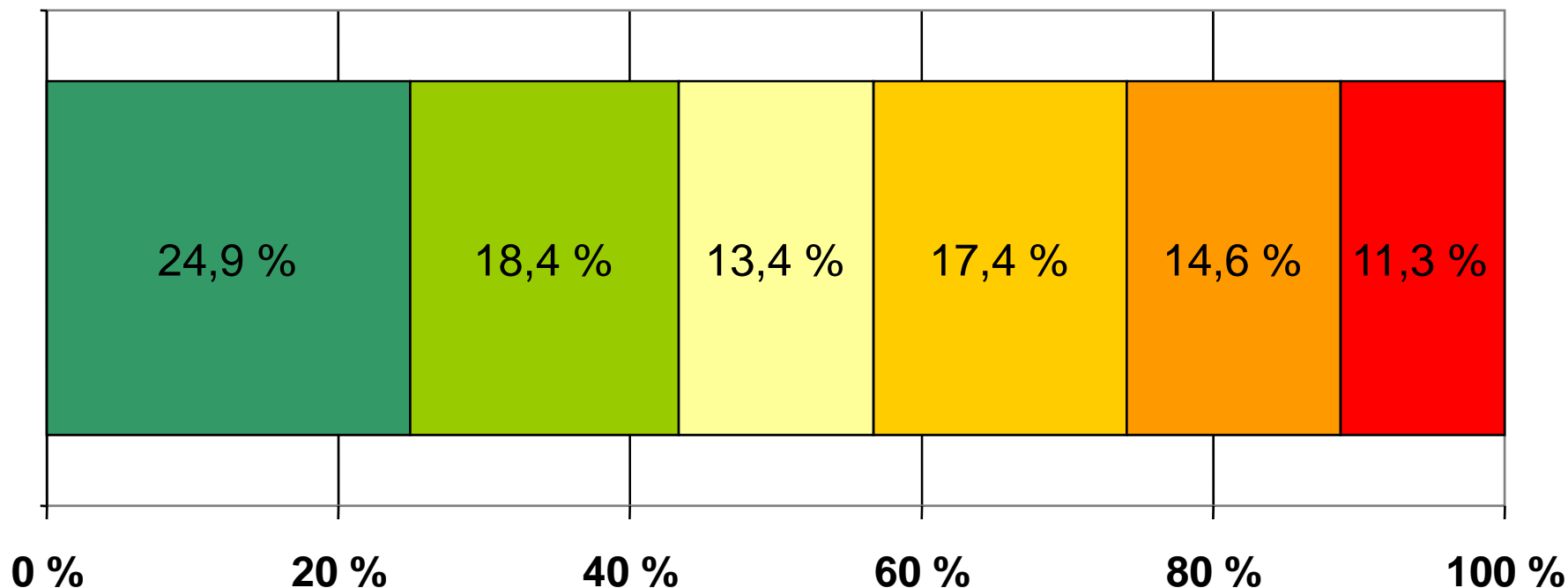
- Palkansaajien suunnitelmat eläkkeelle jäämisestä ovat myöhentyneet selvästi

(vuosien 2003 ja 2008 Työolotutkimukset)

Työuran jatkamisen keinot

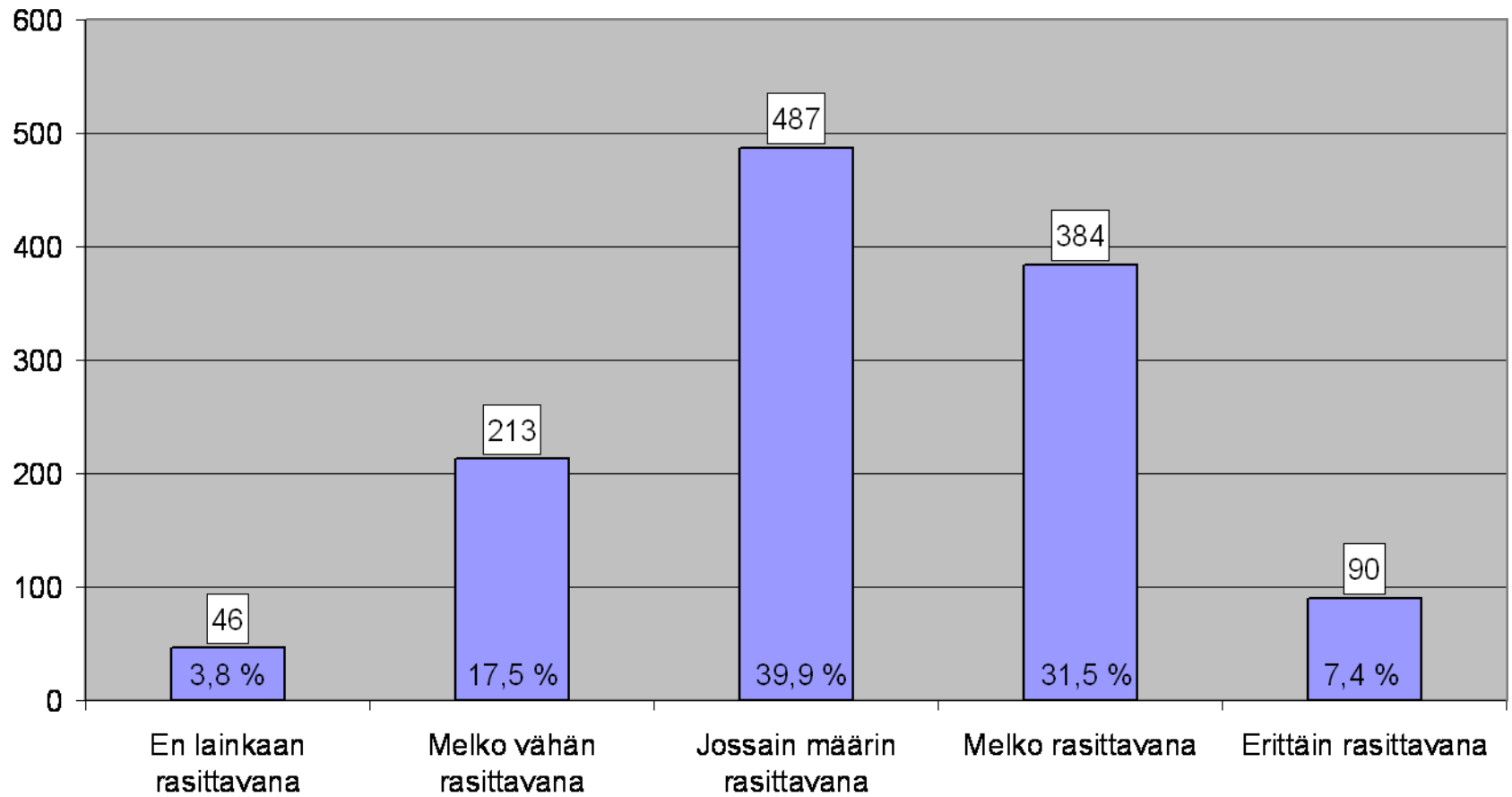
(Siekkinen, Manka, Tammivuori & Laine 2003)

Toimintakunnan kartoitus –kysely, syksy 2003 (N=1244)

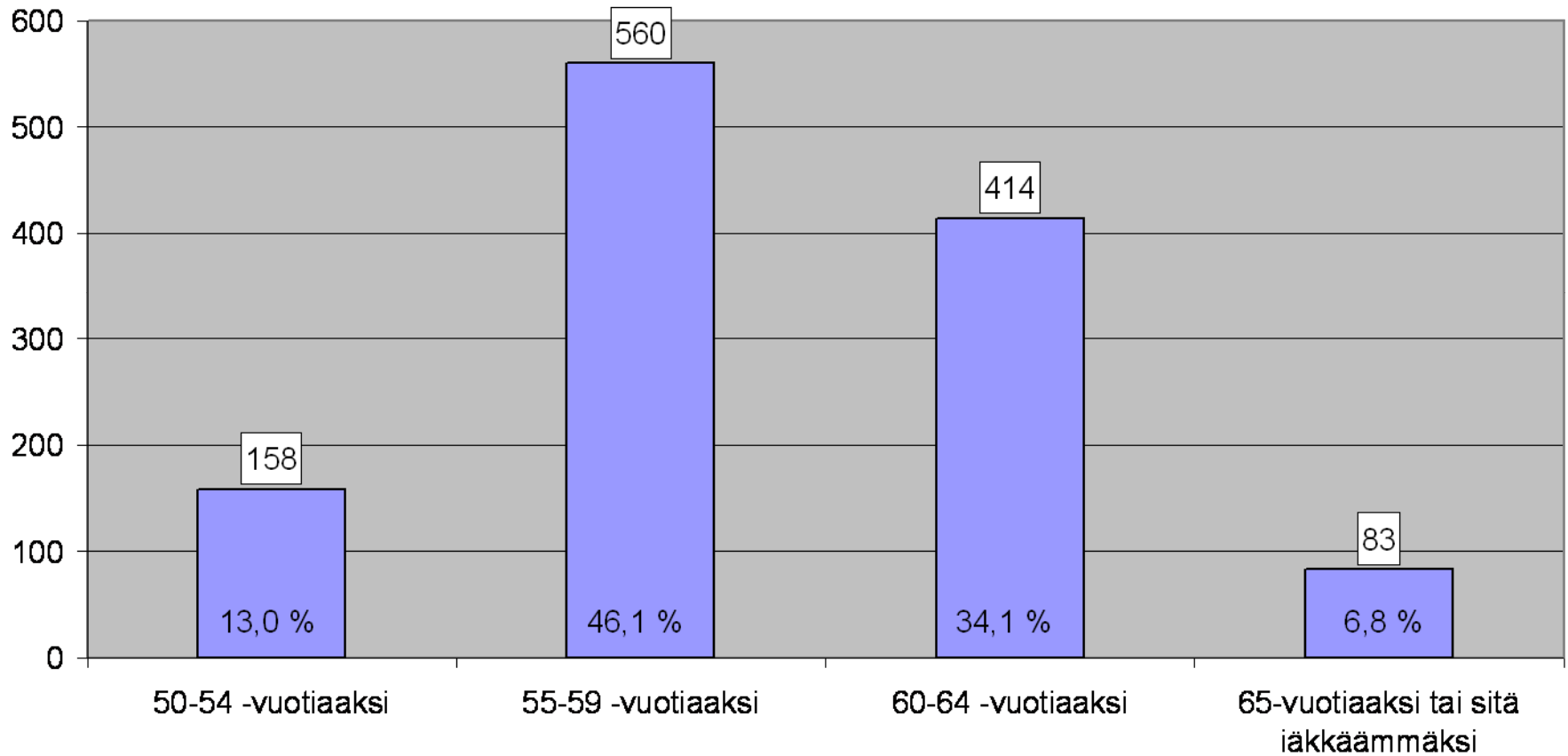

- Työoloihinsa tyytyväiset (kaikki ok, omasta mielestään..)
- Ryhmähenkeä korostavat (kaverit on kivoja, esimiehet ei..)
- Työyhteisön kehittäjät (aktiivisia, mutta kaikki pielessä)
- Muutoshakuiset nuoret (omasta mielestään aivan väärissä tehtävissä)
- Passiiviset ikääntyneet (mä olen vain töissä täällä, eläkkeelle kun pääsis..)
- Uupumuksen uhrin (sairaslomalla nyt tai kohta)

Kuinka rasittavana koette työnne tällä hetkellä henkisesti?

Minkä ikäiseksi arvioitte jaksavanne tehdä kokopäivätyötä nykyisessä työtehtävässänne / elämäntilanteessänne?

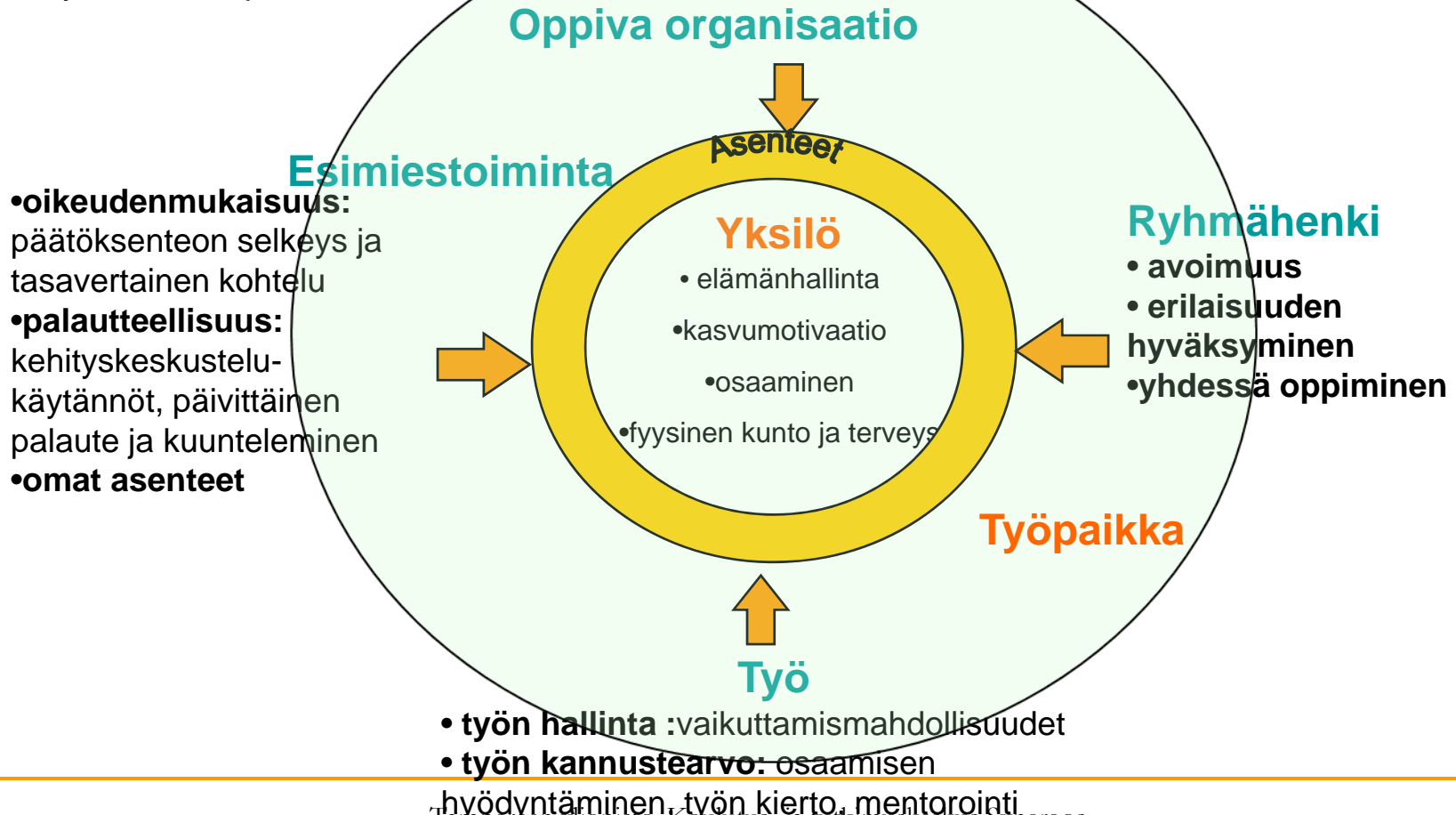
Työn mielekkyys auttaisi jaksamaan

Keinot työnteon jatkumiseen pidempään	Mainintojen lukumäärä	%-osuus vastaajista
Mielekäs työ	567	47,6 %
Lyhennetty työaika tai muut työaikajärjestelyt	490	41,1 %
Työnantajan järjestämä kuntoutus	329	27,6 %
Kannustus- ja palkitsemisjärjestelmän kehittäminen	328	27,5 %
Työyhteisön kehittäminen työntekijää tukevaksi	313	26,3 %
Työn henkisen kuormituksen vähentäminen	289	24,3 %
Työn fyysisen kuormituksen vähentäminen	230	19,3 %
Muu, mikä?	3	0,3 %

- **tavoitteellisuus:** ikästrategia ja arviointi
- **joustava rakenne:** kaikkien arvostaminen, hyvä tiedonkulku
- **jatkuva kehittyminen:** oppimisen infra ja kehitymisestä palkitseminen
- **työympäristö:** iän huomioon ottaminen

Yhteiskunta

- lainsäädäntö
- yleinen mielipide

Vaihtoehtoja....

- Joustavuutta työaikoihin
- Opiskelumahdollisuuksia
- Työn kehittämiseen panostaminen
- Yleisen tietoisuuden nostaminen hyvinvoinnin panostuksista
- Ikästrategiat jokaiseen organisaatioon

Keski-ikäisten ja ikääntyneiden työntekijöiden eläke- ja työssä jatkamisaikheet (von Bonsdorff 2009)

- 3 eri kyselyä: sairaanhoitajia (n=645) ja hoitohenkilöstöä (n=510), kuntatyöntekijöitä (n=6257), valtionhallinto (USA, n= lähes 7000)
- Eläkeaikheet yleisiä henkilöstön keskuudessa
- Työntekijöiden työhyvinvointiin ja terveyteen liittyvät tekijät näyttävät olevan yhteydessä eläkeaikheisiin aina keski-ikästä alkaen.
  - ✓ => työkykyä ja jaksamista johtamisen keinoin tulisi tukea jo keski-ikästä lähtien

Competence 50+ (Heikkilä & Manka 2006)

Tutkimus käsitteli ikääntyvien aikuisopiskelijoiden

- ✓ motivaatiota oppimiseen
- ✓ oppimisen tapoja
- ✓ opiskelijoiden oppimiskokemuksia
- ✓ opiskelusta saatua hyötyä

Competence 50+ -tutkimusprojektin toteutus

I vaihe: Kysely

- 550 aikuisopiskelijaa
- yli 45-vuotiaita
- opintoja aikuiskoulutusta järjestävissä oppilaitoksissa Pirkanmaalla

II vaihe: haastattelut

- tutkimuksen tavoitteena lisätä ymmärrystä aikuisten opiskelusta
- opiskelijoiden haastattelut
- ✓ 10 opiskelijaa ydinryhmästä
naisia, 46-55 vuotiaita, jne.
- ✓ puhelinhaastattelut, nauhoitettiin, purettiin tekstiksi
- ✓ aineistolähtöinen analyysi

Syyt opintojen aloittamiseen

- Halu lisätä ammatillista osaamista
- Itsensä kehittäminen
- Innostus
- Ulkoiset syyt
- Muut

Opiskelun tavoitteet

- Loppuun asti tekeminen
- Hyvät opintosaavutukset
- Kehittyminen
- Uuden oppiminen

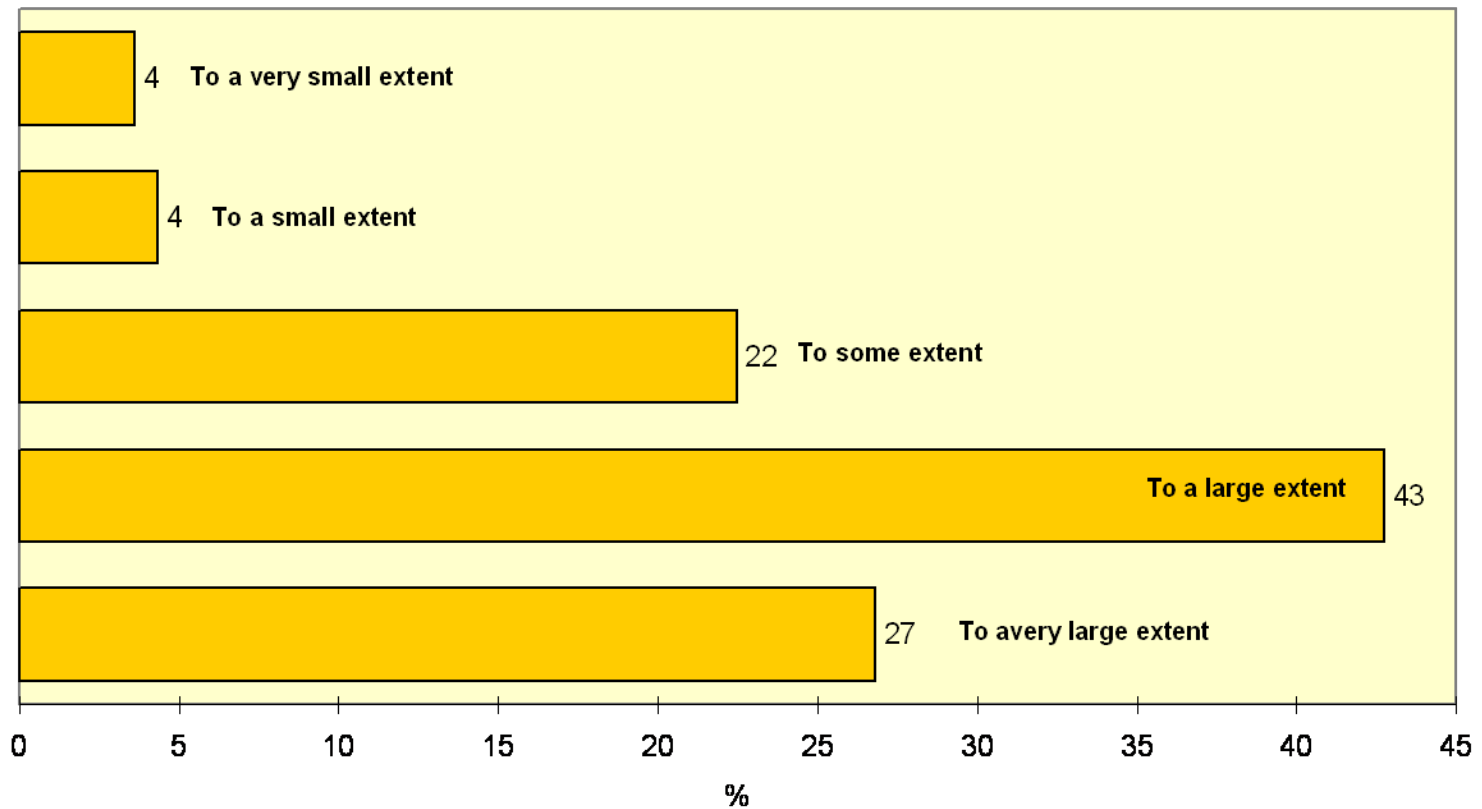

Vapaa-ajan opinnot

- Ei vapaa-ajan opintoja
- Harrastuksiin liittyvät opinnot
- Kielten ja atk:n opiskelu

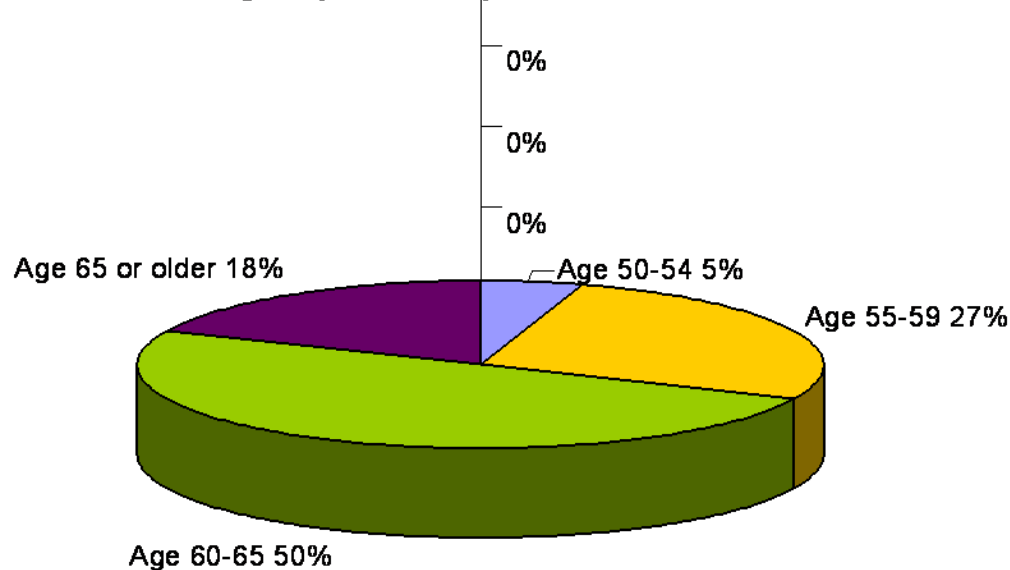
Minulle tuotti suurta tyydytystä nähdä, että kykenen vielä oppimaan uusia asioita

It brought great satisfaction to me to see that I am still capable of learning new things

Jos olet työssä käyvä, mihin asti ajattelet jatkavasi täysipäiväisessä työssä nykyisessä elämäntilanteessasi

If you are employed, till what age do you think you will be able to cope with full-time work given your current job/life situation?

Johtopäätöksiä

- Opintojen aloittaminen perustui sekä sisäiseen että ulkoiseen motivaatioon -> ***usein erilaisia syitä samanaikaisesti***
- Opiskelijat toimivat itseohjautuvasti -> ***yleensä oppimistulokset parempia***
- Opiskelukokemukset olivat positiivisia
- Opiskelijoiden itseluottamus vahvistui
  - ✓ positiivinen suhtautuminen tulevaisuuteen

Pohjoismaiden tilanne – Ruotsi (Statt) Lähtö työstä tai työssä pysyminen – selittävät tekijät

■ Hyppy ("Jump")

- ✓ Vapaa-ajan käyttö ja harrastukset priorisoitu= n.s. "early exit" kulttuuri

■ Työntö ("Push")

- ✓ Työympäristö ja työtehtävät vaativia ja kuormittavia. Aiheuttavat toivotun eläkeiän alennusta.

■ Pysyminen ("Stay")

- ✓ Positiiviset elämykset ja työn – työpaikan – työyhteisön mielekkyys vahvistavat halun pysyä toimessaan

(NIVA, Westerholm 2009)

Pohjoismaiden tilanne – Norja

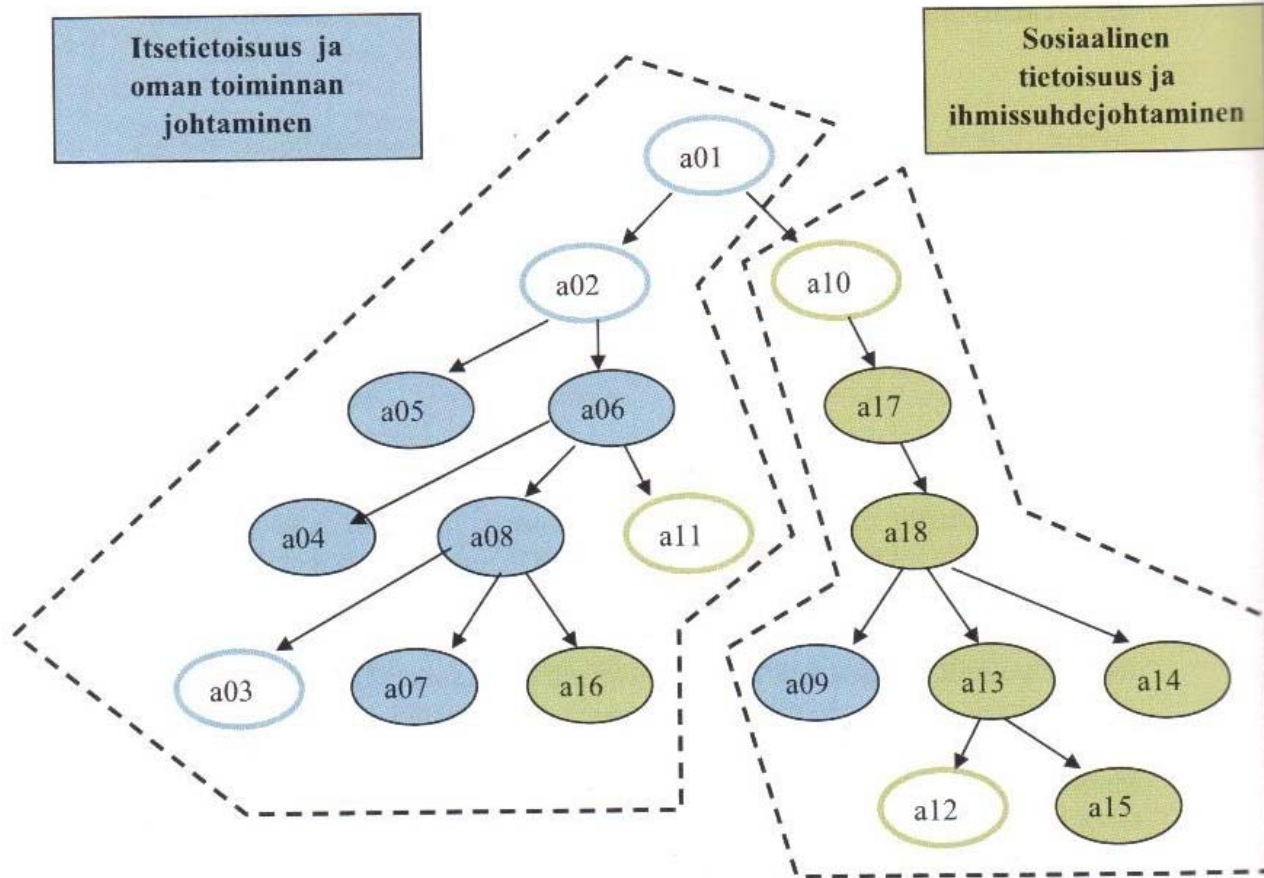
Työn VETO –tekijöitä (Solheim)

- Mielenkiintoiset työtehtävät
- Työtehtävien vaihtelevuus
- Vaikutus oman työn kehitykseen- ja muutokseen – osallistuminen
- Esimiesten arvostus omasta työstä
- Osallistuminen yritysten koulutusohjelmiin
- Taloudelliset kannustimet
- Joustavuus työnjaoissa; kuormitusten kevennys tarvittaessa

(NIVA, Westerholm 2009)

Itsetietoisuus ja
oman toiminnan
johtaminen

Sosiaalinen
tietoisuus ja
ihmissuhdejohtaminen

a01	Omien tunteiden tiedostaminen	a02	Hyvä itsetuntemus	a03	Itseluottamus
a04	Itsekontrolli	a05	Läpinäkyvyys	a06	Sopeutumiskyky
a07	Suorituskyky	a08	Aloitteellisuus	a09	Optimismi
a10	Empaattisuus	a11	Organisaatiotuntemus	a12	Palvelualttius
a13	Kannustavuus	a14	Vaikutusvalta	a15	Kyky kehittää toisia
a16	Kyky käynnistää muutoksia	a17	Taito hallita konflikteja	a18	Ryhmä- ja yhteistyötaito

Simström
H. 2009

**Tunneälytaidot
ikäjohtamisessa.**
Esimiehen
tunneälytaidot ja
niiden tärkeys
kuntahenkilöiden
arvioimana.
Acta Universitas
Tampereensis 1422

Kuvio 21. Oman esimiehen tunneälytaitojen verkkomalli

Kuntaesimiesten kehittymistarpeet

- ryhmä- ja yhteistyötaidot, taito hallita konflikteja ja kannustavuus olivat kuntaesimiesten heikoimmat, mutta myös tärkeimmiksi koetut tunneälytaidot
- eri-ikäisten näkemykset olivat lähellä toisiaan; yli 45 -vuotiaiden mielestä heikoimpiin taitoihin kuului läpinäkyvyys eli avoimuus, rehellisyys ja luotettavuus
- alle 35 -vuotiaat arvioivat esimiehensä tunneälytaidot kaikista parhaimmiksi

Simström 2009

Ikääntyvien opettajien ammatillista kasvua ja osaamista tukeva johtaminen ammattikorkeakoulussa (Lahtinen 2009)

- Haastattelut 14 opettajaa, 5 lähiesimiestä

TULOKSET:

- Opettajien jaksamisen ja työhyvinvoinnin edistäminen
- Esimiehen tuki ikääntyville
- Opettajan ikääntymisen ja osaamisen arvostaminen
  - ✓ Osa-aikaeläke
  - ✓ Työajan jousto
  - ✓ Tarkoituksenmukainen työsuunnitelma
  - ✓ Positiivinen ja kannustava palaute
  - ✓ Vastuulliset tehtävät

Eri sukupolvet työpaikalla

- Suuret ikäluokat (1945-1964)
  - ✓ Näiden rakentamat johtamisperiaatteet ja yrityskulttuuri nyt vallalla
- X – sukupolvi (1965-1979)
  - ✓ ”kaikki – mulle – heti – nyt” – hyvä palkka, edut, etenemis- ja kouluttautumismahdollisuudet
  - ✓ päteviä, osaavia, kansainvälisiä ja ahkeria
- Y – sukupolvi (1980-1999)
  - ✓ elämää hallitsee virtuaalisuus ja verkostot – nettisukupolvi

Miten työt muuttuvat.....

- Fyysisestä työstä
  - Ei intensiivisestä työrytmistä
  - Työn ja kodin erottamisesta
  - Yksilöllisestä työstä
  - Elinikäisistä työpaikoista
  - Pysyvyydestä
-
- Mentaaliseen ja tunnetyöhön
  - Kiihtyvään työrytmiin
  - Työn ja kodin sekoittumiseen
  - Tiimityöhön
  - Epävarmuuteen
  - Jatkuvaan muutokseen ja joustavuuteen

Kehittämistyötä tarvitaan

- ...koska modernit organisaatiot ”psykologisoituvat”, ei tarvita vain terveitä työntekijöitä, vaan sen lisäksi vielä motivoituneita, sitoutuneita ja ennakointiin kykeneviä työntekijöitä....

Schaufeli 2009

Näkemyksiä ikäjohtamisesta

- *"Ikäjohtaminen on sitä, että se antaa tilaa kokemukselle ja nostaa kokemuksen esille järjestelmiin ja työnteon koneistoihin. Valmentava johtaminen on hyvää ikäjohtamista."*
Tutkimusjohtaja Pauli Juuti, Johtamistaidon opisto
- *"Ikäjohtaminen merkitsee sitä, että eri-ikäiset ihmiset huomioidaan työyhteisössä. Eri-ikäisillä ihmisillä on erilaisia tarpeita, vahvuuksia ja valmiuksia. Töitten järjestelyt pitää sovittaa siten, että otetaan huomioon eri-ikäisten ihmisten vahvuudet ja tuen tarpeet."*
Professori Jorma Rantanen, Työterveyslaitos
- *"Ikäjohtaminen on välttämätön lisätaito esimiestyöhön."*
Professori Juhani Ilmarinen, Työterveyslaitos

Eu:n ikäjohtamisen ohjelma 2006

- Työllistyminen
- Oppiminen, elinikäinen oppiminen
- Uralla kehittyminen
- Joustavat työaikamahdollisuudet
- Terveysten edistäminen ja työsuojelu, työolosuhteet
- Uuteen työhön sijoittuminen
- Työstä lähteminen ja siirtyminen eläkkeelle
- Monipuoliset toimintatavat eri tilanteissa, että pystytään vastaamaan ikääntymisen mukanaan tuomiin haasteisiin työpaikoilla

(Lahtinen 2009)

Ikäjohtamisen työkalupakki esimiehille

- Ikäasenne, joka perustuu ikääntymisen myötä tapahtuviin sekä positiivisiin että negatiivisiin muutoksiin.
- Yhteistyön rakentaminen, joka perustuu hierarkisuuden sijasta sellaisiin tiimi- ja ryhmätyön malleihin, joissa otetaan huomioon eri-ikäisten erilainen osaaminen.
- Töiden yksilöllinen suunnittelu, joka ottaa huomioon ikääntyvän henkisen kasvun ja hänen muuttuneet tarpeensa.
- Kommunikointitaito, joka luo perustan tiedonvälitykselle työyhteisössä. Kaikkien kuuleminen, yhteinen muutosten suunnittelu ja keskustelun avoimuus asioiden käsittelyssä luovat edellytykset sille, että eri-ikäiset voivat sitoutua tarvittaviin muutoksiin.

(Työterveyslaitos)

Kiitokset ja hyvää syksyn
jatkoa!
